

Kortsiktig kraftutbygging

NATURVERN

Reidar Borgstrøm

Episodar med storflaum i fleire vassdrag i dei siste åra har ført til krav og framlegg om kraftutbygging for å hindra nye skadeverk. Det freda Opo vassdraget i Odda kommune kan stå som eit døme på korleis kommune og kraftselskap inngår eit samarbeid om kraftutbygging og dermed oppheving av vernestatusen.

Dei spektakulære fossane oppover i Oddadalen inst i Sørfjorden i Hardanger, saman med den majestetiske lakseelva Opo gjennom Odda sentrum, la grunnlaget for Stortinget si freding av vassdraget mot kraftutbygging i 1973. Gjennom dei vel hundre åra med industrireiing i Odda har elva Opo runne uforandra og vore ein sentral del av landskaps- og bybiletet. Storflaumen i slutten av oktober 2014 vart eit vendepunkt då det vart gjort stor skade på hus og eigedomar langs elva.

Etter skadeflaumen har Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE) gjennomført eit omfattande sikringsarbeid langs Opo, til ein kostnad på omkring 100 millionar kroner. I fylge NVE skal elva no tåla vassføringar opp mot tusen m³/s, nesten doble av skadeflaumen i 2014. Trass i dette sikringsarbeidet underteikna kommunen ein intensjonsavtale med Sunnhordland kraftselskap (SKL) om kraftutbygging (flaumtunnel med kraftverk). Stortinget vedtok i desember 2016 at det kunne opnast for konsesjonshandtering, og SKL sende inn søknad om utbygging hausten 2017, der ein tunnel som skal ta unna ei vassføring på opp til 500 m³/s inngår. Kraftprosjektet inneber at mesteparten av vatnet i elva vert borte, og mykje av det sikringsarbei-

HISTORIAS KRAFTLINER: Etter ein storflaum i 2014 kom framlegg om å starte kraftutbygging i det verna vassdraget Opo i Hardanger, her på eit postkort med utsikt til Odda omkring 1890.

FOTO: UKJENT, WIKIMEDIA COMMONS

det som NVE har utført vil vera bortkasta sidan vatnet likevel skal først utanom elva via kraftverkstunnelen til sjøen.

Eit alternativ til kraftutbygging i Opo er utarbeida av Multiconsult på oppdrag frå NVE, der det inngår ei flaumluke med kanal i utlaupsosen frå vatnet der elva startar. Multiconsult meiner dette er eit godt eigna tiltak for sikring av eigedomar både rundt det ovanforliggjande vatnet, og hindring av skadar langs Opo, sjølv ved flaumar på opp til 200 års

gjentaksintervall. Denne løysinga kjem heller ikkje i konflikt med vernestatusen. Trass i ei massiv mønstring 1. mai, ei lokal interessegruppe som no tel langt over 2000 medlemer, saman med høyringssvar frå mellom anna Fylkesmannen i Hordaland og LO Indre Hardanger som alle støttar alternativet med flaumluke i staden for kraftutbygging, gjekk eit knapt fleirtal (15

mot 12) i kommunestyret inn for å tilrå kraftutbygging.

På attenhundretalet kom engelske 'lakselordar' for å fiska i Opo, tiltrekt av både storlaks og storslagen natur. Seinare har hundrevis av lokale fiskarar hatt glede av lakse- og sjøaurefisket i elva. Storlaksen i elva er eit resultat av falltilhøve og ei sommarvassføring som ligg på rundt 70 m³/s i snitt. Kraftverket er planlagt med

Det vil vekke internasjonal merksemd om Noreg no skal slå inn på ei ny line.

ei slukeevne på 75 m³/s, og framlegget om ei minste-vassføring på 10 m³/s om sommaren vil høgst sannsynleg bety eit farvel til storlaksen. Utbygginga vil dermed vera i strid med Naturmangfaldlova.

Vasskraft er ein viktig fornybar ressurs for landet, og det meste av kraftpotensialet er alt bygd ut. Men samfunnet har òg vedteke å

verna ein liten del for framtidige generasjonar, og i tillegg vert det satse store ressursar for mellom anna å oppfylle EU sitt vassdirektiv for elvar og innsjøar. Dersom vernet av Opo vert oppheva for å unngå framtidige, modellerte storflaumar, vil det lett danne seg ein presedens, med store risiko for at fleire verna vassdrag vil verta ofra med same grunngjeving.

I andre delar av verda vert mange regulerte vassdrag ført tilbake til naturtilstanden, ikkje minst av omsyn til fisk og fiskevandringar. Det vil difor vekke internasjonal merksemd om Noreg no skal slå inn på ei ny line der freding av vassdrag vert oppheva, trass i at det ligg føre gode alternativ for flaumsikring utan kraftverksutbygging, slik tilfellet er for Opo. Dessutan vil det vera eit stort tilbakesteg for naturvern, reiseliv, friluftsliv, fritidsfiske og biologisk mangfald om Opo og andre verna vassdrag skulle bli utbygd.

Reidar Borgstrøm,
professor emeritus, NMBU
reidar.borgstrom@nmbu.no